

FRANCESC BLASI I VALLESPINOSA

per Pere Català i Roca

Hauré de passar, gustosament, indicació d'aquest acte a un distingit artista i escriptor de Montbrió del Camp, Santiago Francesch Borràs; qui, en un llibre, *Documents Fotogràfics per a la Història de la Vila*, referit a Montbrió, en incloure-hi una fotografia obtinguda pel nostre personatge fa la pregunta: “Com i per què el Sr. Blasi va fer aquesta fotografia? —afegint— Qui era aquest Sr. Blasi Vallespinosa, els cognoms del qual res tenen a veure amb Montbrió? O potser sí? Què el va portar aquí?”

Per fortuna, podem respondre al curiós autor —a qui agraeixo, ara públicament, que m’ofrenés el seu esmentat llibre fet en col·laboració amb Anton Espallargues i amb pròleg del qui, llavors de l’edició 1998, era conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Pujals.

La resposta —o les respostes— resta involucrada en les *Notes biogràfiques* que, l’any 1954, publicà el Patronat de la Fundació Francesc Blasi Vallespinosa, ens del qual vaig tenir l’honor d’èsser president per deferència d’amics cordials. Em permeto, doncs, transcriure aquests apunts biogràfics:

En Francesc Blasi i Vallespinosa nasqué a Valls, el 23 de gener de 1875. El clos de les muralles, dè les quals, tret el nom, poca cosa restava de visible, determinà el límit de les seves activitats infantívoles; més tard, coneguts els torrents, veritables vergers regats per fonts vives que circumdaven la ciutat, constituïren la meta de les seves gosadies de joventut el Bosc, el Molló de Miramar, el riu i, ja culminant l'aspiració del futur gran excursionista, el viatge a la ciutat de Tarragona, que repetí anyades seguides per mor de sofrir els exàmens de Batxillerat, viatge lent aleshores, però que tenia l'atractiu de poder-ne assaborir tots els variats aspectes: Vallmoll, la parada a l'Hostal dels Garidells, les costes interminables, dretes, de la carretera, el Pont del Diable daurat pel sol de vint segles i, a la fi, la visió de la ciutat imperial encimbellada sobre la verdor múltiple del Camp ubèrrim i la verdor mudable del Mar nostre.

Emportat pel corrent que arrabassava la major part de la joventut valenca, duent per bagatge la instrucció secundària, l'ànsia noble de nous coneixements i l'experiència de vint-i-dos anys, marxà a la capital barcelonina. A la gran ciutat mai no es desvià dels camins del treball, de l'honradesa i del desig de perfecció espiritual. I mai tampoc no s'oblidà de la ciutat que el veié néixer.

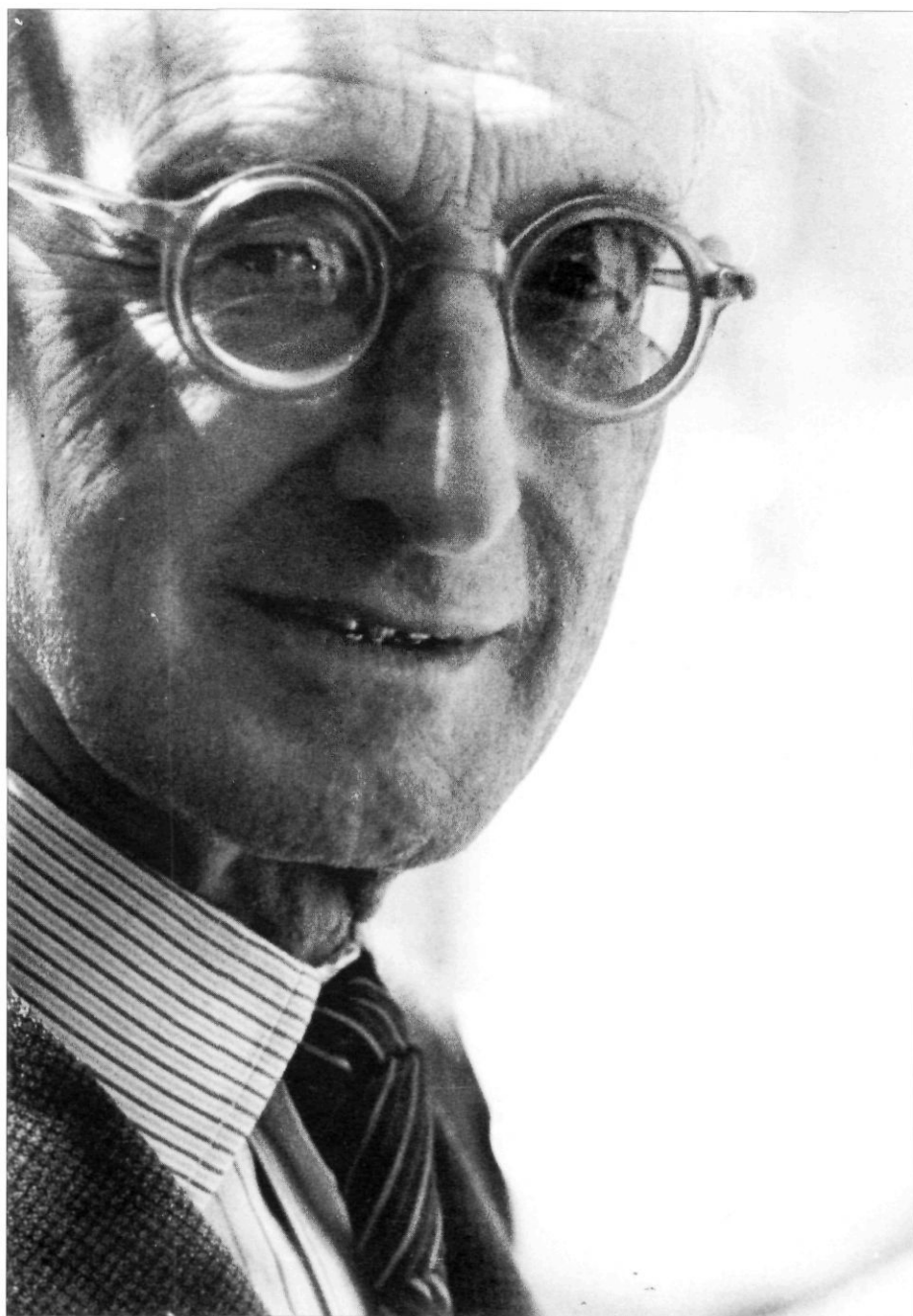
Materialment quedà determinada l'orientació de la seva vida quan, l'any 1914, data del primer gran trasbalsament del món modern, s'associà amb un altre vallenc, en Joan Pallàs. La capacitat, la integritat i la constància en el treball fonamentaren un negoci que cresqué i s'enfortí anys a seguir.

Conseqüència del benestar material fou l'increment de la dedicació a les tasques de l'esperit. En Francesc Blasi col·laborà a múltiples activitats culturals i se n'empreguà d'altres pel seu compte a títol graciós. Alhora pogué ampliar l'exercici de les seves nobles aficions: l'excursionisme, la fotografia i la literatura. D'elles són exponent les seves publicacions aromades de sinceritat, guarnides de senyoria, aureolades d'amor a la terra.

Conseqüència també, coneguda la íntima espiritualitat d'en Blasi, fou la seva caritat inestroncable. Aquesta manera callada de fer bé s'adreçava d'una faisó molt especial a la seva ciutat. Les institucions benèfiques de Valls: la Casa de Caritat, l'Hospital, les Germanetes dels pobles, en vida ja del gran vallenc, conegueren la seva esplèndides que a l'hora de la mort confirmà de manera ben efectiva. Això sense esmentar, perquè en Blasi no volia parlar-ne, els beneficis de caràcter personal, per bé que llur flaire s'expandia entorn de la seva bonhomia.

Quant al matís caritatiu que distingim amb el títol de generositat, a Valls principalment, quantes d'entitats i institucions no en reberen testimoni. Per esmentar només realitats assenyalades, retraurem l'església de Sant Joan amb la imatge del titular; l'Escola del Treball amb el cinema; els "Castells" amb l'ajut multiforme que els prodigà, no essent l'aspecte menys important el d'estimular-los amb la paraula, la ploma i l'entusiasme.

Morí en Francesc Blasi i Vallespinosa el dia primer d'abril de 1949, tot dedicat a Valls i tenint guanyat el cor dels compatricis, guany que ell anteposava a qualsevol altre. A fi que perdurés en l'estimació dels vallencs el seu record,

Francesc Blasi (AMV / Autor desconegut).

llegà a l'Ajuntament la seva col·lecció artística, féu deixes generoses a tots els centres benèfics i instituí la Fundació que porta el seu nom i que encomanà a la gestió d'un Patronat.

Recordem que va ésser president de la Secció de Fotografia del Centre Excursionista de Catalunya, membre de la Junta d'Obra de l'Arxiprestal de Sant Joan, a Valls, membre del Patronat dels Xiquets de Valls i vocal d'honor de Casa Caritat.

Amb referència a la Fundació, destaco que quatre anys després de la mort del fundador el Patronat convocà el Premi Blasi i Vallespinosa per primera vegada, orientat a una monografia “Sobre una localitat o zona geogràfica (comarca, riu, muntanya, etc.) de Catalunya”, fent-ne l'adjudicació l'Institut d'Estudis Catalans a proposta d'una ponència de tres membres (un pel Patronat, un altre pel Centre Excursionista de Catalunya, i el tercer per l'Institut). Per primera vegada, l'any 1955 fou adjudicat el premi anual ofert a un treball “Sobre Valls i la seva comarca”. Calia presentar els originals al domicili del vallenc Francesc d'A. Costas i Jové o bé, a Barcelona, al local del Centre Excursionista de Catalunya. L'adjudicació: un diumenge pròxim al dia de Santa Úrsula.

Un altre amic del nostre preclar vallenc fou el també vallenc Tomàs Selva Grifell, a qui fou encomanada la rebuda de les instàncies d'una beca oferta anualment —segons les bases— “a l'estudiant fill de Valls que la sol·liciti per a ajudar-se econòmicament en els seus estudis”.

Tothora esdevé palès l'arrelat vallenquisme d'en Blasi i Vallespinosa, en escrits i en actuacions. Ja el 1931, any candeler, havia publicat treballs de vol internacional com *Impressions d'un viatge a Terra Santa* (Valls, 1926), amb prefaci del doctor Carles Cardó, i *Del país de les coses grans. Visions de Nord-Amèrica*, bo i fent al·lusió al Congrés Eucarístic de Xicago i Canadà (Valls, 1927), amb pròleg de Francesc Maspons i Anglasesell; ambdós treballs foren impresos a Valls, per la ben acreditada Impremta Castells, on igualment edità, el 1930, *Resum històric del Santuari del Lladó de Valls*. Viatger vocacional, Blasi publicà a Barcelona el 1929 —any de la famosa exposició internacional celebrada a la capital catalana— l'obra *Viatge a Rússia*, passant per Escandinàvia, amb pròleg d'Antoni Rovira i Virgili, i l'any següent donà a conèixer, per mitjà del *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, l'aspecte monumental de Londres i relatà “Vint dies a Escòcia”. De fet, el butlletí esmentat li fou una notòria palanca per glossar tants temes dellà frontera com aspectes geogràfics —i històrics, i costumistes, i fotogràfics...— de més ençà, com *El Bergadà i les Serres de Prades*, divulgats el 1929. L'any 1928 l'Editorial Tàber, de Barcelona, li publicà una convenient *Guia descriptiva dels monestirs de Poblet i Santes Creus*.

Una tal enumeració d'espais i àmbits diversos ens porta a centrar el saborós article “Valls: els voltants” que el nostre industrial i excursionista té inclòs al buscat *Valls-Documental* dirigit l'any 1931 pel competent literat i reconegut vallenc Ferran Cases-Mercader. I advertim que en aqueixa publicació apareix, amb un dibuix de la fàbrica a Barcelona, dels socis: Blasi, Sagué i Pallàs. L'anunci de la dedicació industrial:

“Manufactures de Cautxu per a totes aplicacions”. Faig l’incís de subratllar la importància que, amb el pas del temps, adquireixen també els anuncis comercials i industrials; però això ens duria a uns altres temes.

Crec que no abuso de la confiança dels oients si transcriu íntegrament els paràgrafs amb què Blasi fa l’encomi de “Valls: els voltants”:

La ciutat de Valls, asseguda al peu de les muntanyes, està circumdada de torrents. Les forces d’aquests torrents oprimeixen la ciutat; però, les aigües que hi circulen, els moixons que hi canten, la gent que hi mou fressa i la vegetació exuberant que hi creix com un bé de Déu li alegren el cor i li augmenten la fecunditat.

És sabut per a tothom que els voltants de Valls posseeixen aigua en abundor. Aigua que corre per les sèquies i pels solcs; aigua que fa moure molins; aigua que raja de les fonts: la Marsala, Mas-Miquel, Farigola, la Mineta, les Cent Fonts... les mil fonts podríem dir. Aigua cristal·lina i deliciosa, que és un prodigi del cel per a fertilitzar la terra i enfortir els vallencs.

Més enllà dels torrents s’estén una planura bonyeguda coberta de conreus. La terra vallenca és un jardí de conreus; els suporta gairebé tots. Per això als afores de Valls tot l’any sembla primavera, i tot l’any s’hi manifesten els senyals de la vivacitat terral de la raça.

Els oliverars de copes envellides, els garrofers com monstres, les hortalisses ordenades i la molsa de vora l’aigua matitzen de verd perpetu la terra vallenca, mentre els sembrats van creixent fins a esdevenir bancals d’or, i els ceps, que hi són en majoria, es disposen entrar en lluita a la primera embranzida de la primavera, després d’haver inundat de policromia aquesta terra amb els pàmpols de color d’aram. Mentrestant, tota la terra vallenca s’ha cobert de la miraculosa nevada produïda per la immensitat d’ametllers florits, rient davant de la fredorada.

El millor tresor de la terra vallenca és la seva fertilitat. Clima propici, ambient sec, vent favorable, braços forçuts i destres són elements que formen el tou inefable i reconfortant d’aquesta terra, damunt la qual els obstacles s’allunyen i la realitat és més suportable. Aquí, la humanitat lluita amb avantatge per al desplegament de la cultura física i pel repòs remunerador de l’esperit.

En els anys de les permanències estivals a les masies del camp vallenc trobaríem un interessantíssim report sobre els avantatges aportats per les excel·lents condicions climatològiques dels afores de Valls. Gairebé tots els vallencs posseeixen un bocí de terra per entretenir els seus lleures de cara la natura. Damunt d’aquesta terra s’aixeca la corresponent masia. Cada una d’aquestes masies esdevé una font de salut, un niu de placidesa, una seu de repòs i un fogar d’alegries.

No tenim preferències ni per la Plana de Vallmoll, ni per la Serra, ni per la Plana d’en Berga, ni per Palau de Reig, ni per la Verneda, ni pels Fontanals, ni pel Bosc... Tots els indrets dels voltants de Valls són deliciosos, encoratjadors, adorables. Però, val a dir que la partida del Bosc rep l’oreig més

violent, l'aire hi arriba més olorós, més entusiasmat; de vegades fins és comprometedor.

La partida del Bosc està encabida en el lloc més alterós de la terra val·lenca. També ocupa l'indret més a propòsit per iniciar excursions. El plaer de les excursions hauria d'ésser la distracció predilecte de la vida campestre estival. Les excursions esdevenen fonts inesgotables de riquesa espiritual i física, i és el mitjà més eficaç per a desplegar una vida cordial de societat, conèixer la terra i gaudir d'una cultura. [Com podem apreciar, aquí compareix l'acèrrim excursionista]

Els voltants de Valls estan sembrats d'indrets interessantíssims per als excursionistes. El forn ibèric de Fontscaldes i les troballes del Vilar ens parlen de la prehistòria; l'ermita de Sant Llorenç, amb l'antic i enrunat convent de Sant Jeroni a tocar, són testimonis de la tercera fundació de l'Orde caputxí; la Granja, mostra la valentia colonitzadora de l'Orde cistercenc d'antany; el pont de Goi, recorda les gestes guerreres de la lamentable invasió francesa a la nostra terra; la torre de la Mixarda, ostenta la seva mola imposant després d'haver retut contribució a les lluites civils; la cova de l'Argent, omple de llegendes més o menys dramàtiques i circumstancials els cors de la gent senzilla, i la creu del Molló de Miramar, aixecada en l'indret més elevat del camp val·lenc, és un segell de fidelitat a les tradicions religioses del poble de Valls.

Sota el doble patronatge de Madona Santa Maria de la Candela i de la verge del Lledó, els val·lencs han tingut consol en els seus decaïments, fermança en les fatalitats i goig en les alegries. Per això, la ciutat de Valls sempre ha reeixit. Mai no ha perdut la fe en la pròpia raça, com mai no ha oblidat l'esperança en l'esdevenidor.

Des del Molló de Miramar estant, llosana balconera per excel·lència, veureu tota la terra val·lenca oberta de bat a bat. És el paisatge de l'Alt Camp tarragoní, que fuig de la monotonia del camp massa llis i ofereix el contrast entre les esteses de la terra plana i els barrancs foscos que la clivellen i la trenquen.

Des d'aquest indret alterós guaitem la veta centellejant de la Mediterrània, perduda en l'horitzó. Guaitem, també, la majestat de les muntanyes circumdants, entre les quals s'escau la ciutat de Tarragona també els seus incalculables tresors arqueològics, el poblat de Santes Creus amb el vell cenobi del Dister curullat de filigranes escultòriques i el grandios ex monestir de Poblet, meravella exemplar i única de la puixança artística catalana en els temps de la Catalunya estricta.

Esguardem, a més a més, l'alegria d'aquesta bella terra val·lenca, que jau als nostres peus amb la vivesa d'un esperit forjat a l'empar d'una raça que sempre s'ha mantingut fidel, presidida per la silueta del prim campanar val·lenc. Una terra i una raça que empenyem la voluntat i inciten al treball. Amb la possessió d'aquestes formidables qualitats racials, que són l'essència de la vida, els val·lencs podem esperar amb coratge les justes compensacions de l'esdevenidor.

Només amb la lectura d'aquest article copsem perquè, en el mateix *Valls-Documental* del 1931, Tomàs Selva rubrica que a Blasi i Vallespinosa “les grans perspectives, el panorama de les terres llunyanes, no li han fet pas negligir l'estudi pacient i amorós del santuari encinglerat o de la vella ermita en la qual el poble creient fa ofrenes a la Verge bizantina.”

He d'advertir que en voler preparar la present dissertació que m'ha estat demanada amb prou temps, però que per raons personals no he pogut treballar amb la condícia que el protagonista mereix en una biografia cabdal, m'he adonat que hi ha publicitats més escrits d'en Blasi de quants en consten, seguint sens dubte les *Notes biogràfiques* indicades pel Patronat Blasi i Vallespinosa al nostre catàleg de l'Institut d'Estudis Vallencs, Bibliografia de l'Alt Camp corresponent al 1983. Trobo que, si més no, hi manquen els estudis que amb la signatura i les fotografies d'ell, figuren al *Butlletí Excursionista de Catalunya* al llarg de 1928 i que són els intitulats: “Per terres del Mestrat: Morella; Penyíscola” (gener); “Per terres de Flandes: Anvers, Bruges” (març); “Excursió al Gran Sant Bernat” (maig); i “Excursió al Montagut” (juny).

De manera preferent, hem de destacar el proselitisme que exercia Blasi i del qual dóna idea la referència següent que figura a la crònica del Centre Excursionista de Catalunya, del març de 1928:

LA PROCESSÓ DEL DIVENDRES SANT A TARRAGONA. —Il·lustrada amb una interessant col·lecció de projeccions, el dia 15, el senyor Francesc Blasi i Vallespinosa explicà les seves impressions sobre la processó que se celebrà a Tarragona el divendres Sant.

Després d'un exordi en el qual l'orador posà de relleu la importància de la ciutat tarragonina en el seu aspecte artístic, féu menció de les processons de Setmana Santa que se celebren a Catalunya, entre les quals sobresurten la de Verges, amb la dansa macabra com a cosa única; les de Rupit, Sant Vicenç dels Horts, Constantí i Corbera de Llobregat, que són manifestacions religioses interessants, i finalitzà la primera part de la conferència amb la demostració gràfica dels autos sacramentals representats en el Ball del Contrapàs llarg i en la Moixiganga.

Referint-se a la processó de Tarragona, féu un xic d'història, i esmentà la nova època influenciada per l'arquebisbe Dr. Antolí López Peláez. Descriu l'origen i pertinències de cada un dels misteris i es permeté donar alguns consells als tarragonins i notar algunes tares de fàcil arranjamant, per tal que aquesta processó no esdevingui “sevillana”.

Una pila de suggestions s'exposaren durant la conferència, la qual finalitzà amb un cant d'homenatge a la bella ciutat de l'Imperi romà, que cada any va augmentant l'afluència de forasters, per tal de contemplar una de les més notables processons de Setmana Santa que se celebren a Catalunya.

Quinze dies després, al mateix local repetí —segons sembla— bona part de la conferència anterior, i “finalment, parlà del drama de la Passió per excel·lència, que es representa a Ober-Ammergau, poblet del Tirol bavarès, el qual és un cas de

voluntat col·lectiva, puix que són uns senzills camperols els qui es converteixen en executants d'un drama ple de dificultats.”

És evident que Blasi llavors, ja franquejada la seva cinquantena d'anys, se sentia prou plètòric. Així, un matí de gener d'aqueix 1928: “ens reuníem, a Valls, els senyors Bergnes, Comella, Massot, Flaquer i Blasi i els senyors Alentorn i Pàmies del Centre Excursionista Montagut, de Valls —i d'excursió amb cotxe fins al coll de Santa Agnès, per anar al Montagut— des d'aquestes runes estant —diu Blasi, rememorant-ho—, fillets de Déu quin esguard més meravellós s'obre als nostres ulls...!”. L'excursió acabà amb: “una forta estreta de mà als excel·lents companys vallencs, i a reveure!”

A la Comissió de Publicacions del CEC hi havia com a directius, el 1928: president, Francesc Maspons i Anglasesell; vice president, Francesc Blasi i Vallespinosa; i vocals, Josep Franch, Gonçal de Reparaz (fill) i Josep Mª Guilera. Una bona elit, a fe! El nostre home era president de la Secció de Fotografia. I certament que algunes de les fotografies obtingudes per ell resten, podríem dir, clàssiques. Res no té d'estrany que, amb un tal president, la Secció de Fotografia assistís a l'aplec de les comarques tarragonines a la Mussara, passés per Albiol, acudís al Pont d'Armentera, fes jornada a Alcover i l'ermita del Remei, etc., ultra altres visites com Serrabona, Vernet i el Canigó. Posem de relleu que per aqueixos temps de 1928 l'arxiu fotogràfic del CEC comptava amb més de 5.000 negatius catalogats i més de 10.000 diapositius classificats. I guard!, parlem de formats no pas de 24x36mm com abundarien avui.

Després de l'excursió, el comentari conferencial. Per exemple, segons la ressenya:

Fou el conferenciant, el soci senyor Francesc Blasi i Vallespinosa, el qual, intercalat en la seva clara peroració una interessant projecció d'escollides diapositives, explicà la situació de la serralada de Prades, com si diguéssim els Pirineus de les comarques tarragonines, que separen el Camp de Tarragona i el Priorat, de la Conca de Barberà i Les Garrigues.

Per la col·lecció del *Butlletí Excursionista de Catalunya* inferim l'engrescadora tasca divulgadora exercida per Blasi, tal volta descrivint les festes del cinquantenari del CEC, tal volta glossant “La festa de Sant Jordi” i àdhuc efectuant crítica de llibres.

No podia mancar la seva signatura el maig de 1927, a referir el Primer Aplec Excursionista de les Comarques Tarragonines, aprofitant-ho per rellevar que: “durant la missa, les veus gentils i fresques de les xiquetes de Valls, sense preparació de cap mena, inundaren el temple de solemnitat i misticisme amb els cants del Credo, de Mossèn Romeu, Al Cel Blau, de Millet, la Salve i el Virolai, les estrofes del qual foren cantades amb amor i tendresa per la senyoreta Parera, de Valls”.

A Poblet i a Santes Creus dedicà —com no podia ésser diferent— llargues pàgines el nostre escriptor, excursionista, fotògraf i industrial. Encara el 1945 publicà, a Barcelona, amb el segell de Libreria Dalmau, el llibre *Monasterio de Poblet, tesoro de fe y arte*. Pel canvi d'idioma situem el trasbals conseqüent a la guerra del 36-39.

Li quedaven enrere, al nostre vallenc, obres publicades com *Santuaris Marians de la diòcesi de Tarragona* (Reus, 1933), *Els castells dels Xiquets de Valls* (Valls, 1934) i diversos articles al butlletí del CEC dels quals no hem fet menció: “Mèrida arqueològica” (1931), “Riberes del Gaià” (1931), “Holanda pintoresca” (1932), “El problema de les comarques catalanes. Departament meridional, Alt Camp” (1932), “De Lleida a Tortosa passant per Aragó” (1932)... Encara en l’atzarós episodi bèl·lic —i això probablement és la raó que hom tampoc no ho hagi inclòs en la seva bibliografia— publicà els articles “Records d’un viatge a Turquia” (gener de 1937) i “Records d’una excursió a Dinamarca” (gener de 1938).

Amb “el senyor Blasi” m’unia un remot parentiu: un germanastre seu es deia Joan Blasi i Roca. La meva relació però, s’establí amb ell malgrat la distància de les respectives edats arran dels castells. Quan Blasi va publicar la segona edició de *Els castells dels Xiquets de Valls*, l’any 1948, ell passava amb escreix dels setanta i jo just arribava als vint-i-cinc. Simpatitzàrem força i conservo el seu llibre dedicat. Qui m’havia de dir que, la tercera edició del llibre, a Valls el 1997 feta per Cossetània Edicions, duria un “Proemi” meu! Hi assenyalo la inexorabilitat del pas del Temps, pertocant els Castells. El tema casteller, tractant-se de l’il·lustre vallenc que redactà la “Cançó de la Muxerra”, ens ocuparia massa estona i, per tant, considero que he de remetre a l’esmentada tercera edició del seu llibre citat.

Acabo, per tant, enregistrant que m’honoro d’haver estat president del Patronat de la Fundació Francesc Blasi i Vallespinosa, la qual subsistí fins que, l’any 1984, va ésser fusionada amb d’altres dues fundacions vallenques —a Coranty i la Rodon-Giró— per a la solidesa dels premis Ciutat de Valls. Per cloure ja, només vull deixar ponsignat que els tràmits de la Fundació Blasi corregueren a càrrec, en els darrers temps, de l’amic vallenc Joaquim Torres; amb tanta d’eficàcia que pogué obtenir de Madrid la pràcticament impossible devolució de la làmina fundacional.

Gràcies per haver-me escoltat.